EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 15.11.2010
COM(2010) 665 galīgā redakcija

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par saimniecību konsultatīvās sistēmas piemērošanu saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 73/2009 12. un 13. pantu

SATURS

1. Ievads ... 3
2. SKS piemērojamais ES regulējums ... 4
2.1. Tiesiskais regulējums ... 4
2.2. Lauku attīstības fondu atbalsts SKS 2007.–2013. gadā ... 4
3. SKS īstenošana dalībvalstīs ... 5
3.1. Dalībvalstu SKS stāvoklis ... 5
3.2. SKS finansēšana ... 6
3.3. SKS novērtēšana ... 6
4. SKS uzlabošana nākotnē ... 7
4.1. Jēdzienu “SKS” un “saimniecību konsultāciju pakalpojumi” precizēšana ... 7
4.2. SKS darbības joma ... 7
4.3. SKS konsultantu funkciju precizēšana attiecībā pret citām savstarpējā atbilstībā iesaistītajām personām ... 8
4.4. SKS popularizēšana ... 9
4.5. SKS pārvaldība ... 10
5. Nobeigums ... 11

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par saimniecību konsultatīvās sistēmas piemērošanu saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 73/2009 12. un 13. pantu

1. IEVADS

Dalībvalstīm ir pienākums izveidot sistēmu lauksaimnieku konsultēšanai par zemes un lauku saimniecību apsaimniekošanu, turpmāk "saimniecību konsultatīvā sistēma" (SKS). SKS ir būtisks kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) 2003. gada reformas komponents, kas bija jāievieš līdz 2007. gadam[1]. SKS mērķis ir palīdzēt lauksaimniekiem labāk izprast materiālu plūsmu un saimniecībā notiekošos procesus, kas saistīti ar vidi, pārtikas nekaitīgumu, dzīvnieku veselību un labturību. To ieviesa vienlaikus ar savstarpējās atbilstības sistēmu, saskaņā ar kuru KLP atbalstu lauksaimniekiem pilnā apmērā maksā tikai tad, ja viņi izpilda noteiktas prasības attiecībā uz vidi, pārtikas nekaitīgumu, dzīvnieku veselību un labturību. Lauku attīstības politikā ir divi pasākumi, kas paredzēti, lai palīdzētu dalībvalstīm izveidot lauku saimniecību konsultāciju dienestus un palīdzētu lauksaimniekiem tos izmantot. SKS pirmkārt ir instruments, kas domāts, lai palīdzētu lauksaimniekiem izpildīt šīs prasības un tādējādi izvairīties no savstarpējās atbilstības mehānismā paredzētajām finansiālajām sankcijām.

Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 73/2009 12. panta 4. punktu Komisijai jānosūta Padomei ziņojums par SKS īstenošanu, kam vajadzības gadījumā jāpievieno atbilstīgi priekšlikumi. Tāpēc šā ziņojuma nolūks ir informēt Eiropas Parlamentu un Padomi par SKS īstenošanas gaitu un ierosināt iespējamus uzlabojumus. Tas pamatojas galvenokārt uz informāciju, kas iegūta no dalībvalstu atbildēm uz anketas jautājumiem, un pēc Komisijas pasūtījuma veiktu novērtējuma pētījumu[2]. Turklāt SKS tika plaši apspriesta ar dalībvalstīm piecos SKS darbsemināros, ko Komisija rīkoja 2006.–2010. gadā. Šajās diskusijās tika apspriests dalībvalstu konsultāciju pakalpojumu saturs, konsultāciju dienestu struktūra, darbības metodes un instrumenti.

Sistēmas izveidošanas termiņš bija 2007. gada 1. janvāris. Tā kā sākumposms ilga no 2007. līdz 2009. gadam un vajadzīgā informācija ir ļoti kompleksa, dalībvalstīs izveidoto saimniecību konsultatīvo sistēmu darbotiesspēju vai pakalpojumus, ko tās sniedz lauksaimniekiem, vēl nevar izvērsti analizēt. Tāpēc šā ziņojuma nolūks nav sniegt izsmeļošu sistēmas apskatu, bet gan rosināt debates Padomē un Eiropas Parlamentā 2010.–2011. gadā.

---

1 Padomes Regulas (EK) Nr. 1782/2003 13.–16. pants.

2 http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/fas/index_en.htm.

2. SKS PIEMĒROJAMAIS ES REGULĒJUMS

2.1. Tiesiskais regulējums

Katrai dalībvalstij ir juridisks pienākums izveidot valsts SKS, kas sniedz konsultācijas lauksaimniekiem. SKS ir jānodrošina vismaz konsultācijas par likumā noteiktajām pārvaldības prasībām un "labu lauksaimniecības un vides stāvokli" (LLVS), kas minēts Padomes Regulas (EK) Nr. 73/2009 4.–6. pantā. Taču konsultāciju tematikai nav jāaptver tikai savstarpējās atbilstības standarti: dalībvalstis var nolemt sniegt konsultācijas arī par citiem jautājumiem. Katru valsts SKS var vadīt viena vai vairākas šim nolūkam izraudzītas iestādes vai privātas organizācijas. Kopš KLP 2008. gada veselīguma pārbaudes katra dalībvalsts var brīvi izvēlēties (pamatojoties uz objektīviem kritērijiem) lauksaimnieku kategorijas, kam prioritāri tiek nodrošināta piekļuve SKS, nenosakot papildu kritērijus ES līmenī.

Lauksaimnieki izmanto SKS brīvprātīgi un paši ir atbildīgi par saņemto konsultāciju ievērošanu. Šajā ziņā SKS nekādi neietekmē lauksaimnieku pienākumu un atbildību izpildīt tiesību aktu prasības. Taču ES tiesiskajā regulējumā ir ņemts vērā fakts, ka lauksaimnieki, kuri lūdz konsultācijas, drīzāk zinās, kā izpildīt tiesību aktu prasības. Tāpēc, izraugoties pārbaudāmās saimniecības, dalībvalstis var uzskatīt, ka šiem lauksaimniekiem ir mazāks prasību neizpildes risks.

SKS galvenais mērķis ir palielināt lauksaimnieku informētību par ES tiesību aktu prasībām. Tāpēc konsultācijas skaidri jānošķir no savstarpējās atbilstības pārbaudēm vai pārbaudēm, kuras veic, lai pārliecinātos par atbilstību nozares tiesību aktiem. Šajā sakarībā dalībvalstīm ir jānodrošina, lai SKS iestādes neizpaustu personisku vai individuālu informāciju vai konsultatīvās darbības rezultātā iegūtos datus citām personām, izņemot lauksaimnieku, kas apsaimnieko attiecīgo saimniecību. Izņēmums ir pieļaujams tikai gadījumā, ja SKS iestāde atklāj pārkāpumu, uz ko attiecas ES vai valsts tiesību aktos noteikts pienākums informēt valsts iestādi, jo īpaši noziedzīgu nodarījumu gadījumā.

2.2. Lauku attīstības fondu atbalsts SKS 2007.–2013. gadā

Saskaņā ar KLP pirmo pīlāru SKS var finansēt ar divu otrā pīlāra pasākumu palīdzību[3].

Pirmais no tiem ir līdzfinansējuma piešķiršana lauksaimniekiem saimniecību konsultāciju pakalpojumu izmantošanai. Šā pasākuma mērķis ir palīdzēt lauksaimniekiem segt izdevumus par konsultāciju pakalpojumiem, kas izmantoti, lai uzlabotu saimniecības darbību kopumā. Šajos konsultāciju pakalpojumos jāietver vismaz konsultācijas par likumā noteiktajām pārvaldības prasībām, LLVS un ES tiesību aktos noteiktajiem darba drošības standartiem. Atbalsta maksimālā likme ir 80 % no konsultāciju pakalpojuma attiecināmajām izmaksām, bet maksimālā summa — EUR 1500. Konsultāciju pakalpojumu sniegšanai izraudzīto iestāžu un struktūru rīcībā jābūt piemērotiem resursiem (tostarp kvalificētam personālam, administratīvajiem un tehniskajiem resursiem un iekārtām, pieredzei un uzticamībai konsultāciju jomā) attiecībā uz konsultācijām par savstarpējās atbilstības prasībām un darba drošības standartiem. Komisija ir sagatavojusi norādījumus par atbalsta piešķiršanas nosacījumiem un prioritātēm attiecībā uz dažām mērķa grupām,

[3] Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 24. un 25. pants un 18. un 19. apsvērums.

konsultāciju biežumu, valsts vai privāto konsultāciju struktūru izmantošanu un šo struktūru darba koordināciju un uzraudzību.

Otrs pasākums ir līdzfinansējuma piešķiršana saimniecību konsultāciju dienestu izveidei. Lai palīdzētu segt šādu dienestu izveides izmaksas, dalībvalstis drīkst piešķirt atbalstu uz maksimālo laikposmu līdz pieciem gadiem, atbalsta summu katru gadu pakāpeniski samazinot.

3. SKS ĪSTENOŠANA DALĪBVALSTĪS

Lai sagatavotu datus šim ziņojumam, Komisija 2009. gada janvārī nosūtīja strukturētu anketu par SKS organizēšanu un izveidi dalībvalstīs. Tajā bija ietverti, piemēram, jautājumi par tiesību aktu normām, par koordināciju, sertifikāciju un kontroli atbildīgajām struktūrām, prioritārajām lauksaimnieku grupām, ģeogrāfisko organizāciju, konsultāciju iestāžu skaitu un veidu, to specializāciju, konsultēto lauksaimnieku skaitu, izmantotajām metodēm, finansēšanu utt. Dalībvalstīm uzdeva arī vairākus atvērtos jautājumus par problēmām, kādas tām radušās, un ieteikumiem par SKS turpmāko regulējumu. Atbildēs uz anketas jautājumiem tika sniegti dati par sistēmas ieviešanu 2008. gadā. Turpinājumā sniegts šo datu un 2009. gadā Komisijas uzdevumā sagatavotā SKS novērtējuma pētījuma rezumējums.

3.1. Dalībvalstu SKS stāvoklis

Vairākumā dalībvalstu SKS pilnībā sāka darboties tikai 2008. gadā. SKS izveides sagatavošanas darbi (tiesību aktu pieņemšana, uzaicinājumu iesniegt piedāvājumus publicēšana, konsultāciju struktūru izraudzīšanās utt.) tika veikti 2007. gadā. Apmēram pusē dalībvalstu SKS tika izveidota kā īpašs dienests papildus esošajiem konsultāciju dienestiem. Citos gadījumos SKS tika integrēta esošajos konsultāciju dienestos.

Parasti (24 dalībvalstīs) SKS koordinē un uzrauga valsts iestādes. Konsultāciju struktūras izraugās konkursa kārtībā (14 dalībvalstīs), vai arī uzticot šīs funkcijas privātām (5 dalībvalstīs) vai valsts struktūrām (5 dalībvalstīs). Lielākā daļa dalībvalstu ir noteikušas, ka konsultantam obligāti jābūt augstskolas izglītībai (bakalaura vai maģistra grādam).

14 dalībvalstīs SKS pievērš uzmanību tikai savstarpējai atbilstībai, savukārt pārējās valstīs konsultāciju tematika ir plašāka un ietver, piemēram, saimniecību konkurētspēju, saimniekošanas ietekmi uz vidi un atbalstu lauku attīstības pasākumu īstenošanai (piemēram, agrovides saistības).

Divas visplašāk izmantotās metodes bija personiskas konsultācijas saimniecībā uz vietas (visās dalībvalstīs, izņemot Apvienoto Karalisti (Angliju)) un diskusijas mazās grupās saimniecībā uz vietas, bieži ar otro konsultāciju veidu papildinot pirmo. Vairākās dalībvalstīs konsultācijās kā palīglīdzekļi izmantoti datorizēti informācijas rīki un kontrolsaraksti. 22 dalībvalstīs lauksaimnieki ar SKS pirmoreiz sazinājās, pa tālruni zvanot palīdzības dienestam.

Līdz šim nav izraudzīts īpaši daudz prioritāro lauksaimnieku grupu, ir tikai noteikts sākotnējais pienākums dot priekšroku lauksaimniekiem, kas saņem tiešos maksājumus, kuru summa pārsniedz EUR 15 000. Dažas dalībvalstis apgalvoja, ka ir grūti nodrošināt konsultācijas mazām saimniecībām. To lauksaimnieku kopējais skaits, kuri saņem SKS konsultācijas, ES bija samērā neliels (2008. gadā personiskas konsultācijas tika sniegtas apmēram 5 % lauksaimnieku, kas saņem tiešos maksājumus). Galvenie SKS pakalpojumu saņēmēji bija lielās saimniecības, kam jau bija iepriekšēja sadarbības pieredze ar esošajiem konsultāciju dienestiem.

3.2. SKS finansēšana

Individuālas konsultācijas saimniecībā lauksaimniekiem bija pieejamas bez maksas (5 dalībvalstīs), vai arī konsultāciju izmaksas bija jāsedz daļēji (20–50 % no visām izmaksām) vai pilnībā (2 dalībvalstīs).

Atbalsta pasākums lauksaimniekiem konsultāciju pakalpojumu izmantošanai bija plānots 20 dalībvalstīs un attiecās uz 1 123 000 lauksaimnieku. Kopējais budžets 2007.–2013. gadam bija EUR 870,5 miljoni jeb 0,6 % kopējo publisko izdevumu lauku attīstībā, no kuriem 1,3 % iztērēti pirmajos divos gados, sniedzot atbalstu 12 250 lauksaimnieku.

Atbalsta pasākums pārvaldības, aizvietošanas un konsultāciju pakalpojumu izveidei bija plānots 7 dalībvalstīs, no kurām 4 dalībvalstis (Spānija, Malta, Portugāle, Itālija) izteikti pievērsa uzmanību SKS. 2007.–2013. gada budžets ir EUR 172,9 miljoni, t. i., 0,1 % kopējo publisko izdevumu lauku attīstībai, no kuriem 2 % iztērēti pirmajos divos gados.

3.3. SKS novērtēšana

SKS novērtējuma ziņojumā tika secināts, ka kopumā SKS ir palīdzējušas uzlabot lauksaimnieku informētību par materiālu plūsmu un saimniecībā notiekošo procesu ietekmi uz vidi, pārtikas nekaitīgumu, dzīvnieku veselību un labturību. Par īpaši iedarbīgu līdzekli uzskatīja personiskas konsultācijas, izmantojot kontrolsarakstus, jo tas ir ļoti individuāls un strukturēts konsultēšanas veids. Dažās dalībvalstīs SKS izveide bija laba iespēja pārdomāt un uzlabot plašāko lauksaimniecības nozares konsultāciju un zināšanu pārvaldības sistēmu.

SKS palīdzēja lauksaimniekiem izpildīt savstarpējās atbilstības prasības, un tas bija galvenais apsvērums, kas mudināja lauksaimniekus izmantot sistēmu. SKS atbalsts ļāva uzlabot lauksaimnieku finanšu vadības prasmes (grāmatvedības zināšanas) un uzlaboja lauksaimnieku grāmatvedības uzskaiti attiecībā uz pienākumiem savstarpējās atbilstības režīmā.

Kopumā SKS lietderīgums joprojām bija neliels, jo maz lauksaimnieku pieprasīja pieejamās konsultācijas. Vērtētāji uzskata, ka situācija, iespējams, uzlabosies, jo dalībvalstīs, kur sistēma tiek ieviesta kopš 2005. gada, ar SKS sadarbojas vairāk lauksaimnieku (līdz pat 20 % lauksaimnieku, kas saņem tiešos maksājumus). Dažos gadījumos lauksaimniekus izmantot SKS pakalpojumus atturējusi prasība vispirms pašiem segt konsultāciju izmaksas.

Vērtētāji par SKS pamata priekšnosacījumu uzskatīja to, ka konsultācijas ES lauksaimniekiem ir pieejamas pēc brīvprātības principa, jo konsultāciju ievērošana pati par sevi ir brīvprātīga — atšķirībā no obligātām kontroles/sertifikācijas sistēmām. Līdz šim SKS ir maz uzlabojušas ES lauksaimnieku attieksmi pret KLP. Lauksaimnieki bieži uzskata, ka SKS attiecas tikai uz savstarpējās atbilstības prasībām un ar tām saistīto saimniecību pārbaužu sistēmu, un attiecas pret to negatīvi. Taču bija arī gadījumi, kad SKS izdevās izveidot lauksaimnieku un konsultantu efektīvu sadarbību, kas pamatojas uz savstarpēju uzticēšanos. Novērtējuma ziņojumā ieteikts saglabāt SKS brīvprātības principu un kopumā elastīgo struktūru.

4. SKS UZLABOŠANA NĀKOTNĒ

Pamatojoties uz pirmajos īstenošanas gados gūto pieredzi un novērtējuma pētījumu, Komisija izsaka turpmāk minētos priekšlikumus uzlabojumiem. Šos priekšlikumus var izmantot, izstrādājot norādījumus (ieteikumus) dalībvalstīm vai grozot spēkā esošos ES tiesību aktus.

4.1. Jēdzienu "SKS" un "saimniecību konsultāciju pakalpojumi" precizēšana

(1) Ir jāprecizē jēdzieni "saimniecību konsultatīvā sistēma" un "saimniecību konsultāciju pakalpojumi". "Saimniecību konsultatīvā sistēma" aptver konsultāciju vispārējo organizāciju un dažādās publiskās un/vai privātās struktūras, kas sniedz dalībvalsts lauksaimniekam "saimniecību konsultāciju pakalpojumus" (Padomes Regulas (EK) Nr. 73/2009 12. pants). Valsts SKS darbība garantē katram lauksaimniekam iespēju lūgt un saņemt konsultācijas vismaz par savstarpējās atbilstības pamatprasībām attiecībā uz vidi, sabiedrības veselību, dzīvnieku un augu veselību, dzīvnieku labturību un zemes uzturēšanu labā lauksaimniecības un vides stāvoklī. Ir svarīgi pēc iespējas skaidrāk nodalīt konsultācijas, kas ir saimniecību konsultatīvās sistēmas darbības rezultāts, un vienkāršu informācijas sniegšanu lauksaimniekiem. Tāpēc, sniedzot "saimniecību konsultāciju pakalpojumus", jānovērtē lauksaimnieka specifiskā situācija, nevis tikai jāsniedz vispārīga informācija. Informācijas nodrošināšana par savstarpējās atbilstības prasībām jau ir obligāta saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 73/2009 4. panta 2. punktu.

(2) SKS ir paredzēta, lai palīdzētu ne tikai tiem lauksaimniekiem, kuri saņem KLP maksājumus, bet visiem lauksaimniekiem Eiropas Savienībā, tostarp (piemēram) lauksaimniekiem, kuri specializējas cūkkopībā un kuriem vajadzīgas konsultācijas par Nitrātu direktīvu.

4.2. SKS darbības joma

(3) SKS darbības jomai un tās mērķiem jāattiecas vismaz uz savstarpējās atbilstības prasībām un citiem pienākumiem, kas atbalsta saņēmējiem jāpilda gan attiecībā uz pirmo, gan uz otro pīlāru. SKS konsultāciju pakalpojumiem pietiekamā apmērā jānodrošina konsultācijas par šo prasību izpildi. SKS pirmkārt ir jāpalīdz lauksaimniekiem pildīt noteikumus.

(4) Obligātajos SKS elementos gan pirmajā, gan otrajā pīlārā jāiekļauj mēslošanas līdzekļu un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasību minimums. Šīs prasības ietilpst savstarpējās atbilstības mehānismā, kas attiecas uz lauksaimniekiem, kuri saņem agrovides maksājumus.

(5) Tā kā SKS prioritāte ir savstarpējās atbilstības prasības, sistēmā jau ir ietvertas daudzas darbības, kas saistītas ar klimata pārmaiņām, — prakse, kura mazina lauksaimniecības ietekmi uz klimatu un palīdz lauku saimniecībām pielāgoties mainīgiem un daudzveidīgākiem klimata apstākļiem[4]. Pašreizējiem LLVS standartiem ir būtiska nozīme organiskā

[4] Piemēram, pastāvīgo ganību aizsardzības standarts, augsekas un secīgo kultūru standarts, minimālā augsnes pārklājuma standarts, minimālas zemes apsaimniekošanas standartā paredzētā mazāk intensīvā zemes apstrāde, augu pēcpļaujas atlieku apsaimniekošanas standarti, augsnes organiskās vielas saglabāšanas standarti un Nitrātu direktīvas prasības par kūtsmēslu izmantošanu un glabāšanu. Visas šīs prasības nosaka ierobežojumus darbībām, kuras ietekmē siltumnīcefekta gāzu emisijas saimniecības līmenī. Saimniecību konsultatīvajā sistēmā tās ir paredzētas, nosakot prioritāti savstarpējās atbilstības prasībām.

oglekļa saglabāšanai lauksaimniecības augsnē un šīs augsnes ilgtspējīgas izmantošanas nodrošināšanā. Taču, iespējams, ir lietderīgi SKS iekļaut specifiskus ar klimata pārmaiņām saistītus pasākumus, piemēram, labas prakses piemēru apzināšanu un īpašus popularizēšanas pasākumus saimniecībās, tostarp ar tehnoloģijām saistītu konsultāciju sniegšanu. Viens veids, kā panākt, lai dalībvalstis izveidotu attiecīgu darbotiesspēju, ir iekļaut kādā tiesību aktā attiecīgu norādi, kurā būtu uzsvērta šāda vajadzība. Konsultanti var ievērojami palīdzēt, apkopojot labas prakses piemērus un iepazīstinot ar tiem lauksaimniekus. Labas prakses piemēru sarakstu varētu apkopot ES līmenī. Konsultantiem varētu noteikt pienākumu iziet īpašu mācību kursu, lai viņi izprastu un popularizētu ar klimata pārmaiņām saistītu svarīgu saimniekošanas praksi.

4.3. SKS konsultantu funkciju precizēšana attiecībā pret citām savstarpējā atbilstībā iesaistītajām personām

(6) Dalībvalstīm būtu jāatgādina par racionālo šķīrumu starp kontroli (pārbaudes un inspekcijas) un konsultācijām. Konsultācijas un kontrole ir skaidri jānodala. Par savu rīcību katrā ziņā ir atbildīgs pats lauksaimnieks.

(7) Svarīgi saglabāt pašreiz spēkā esošo noteikumu, saskaņā ar kuru konsultanti nekādā gadījumā nedrīkst nodot inspektoriem apmeklēto lauku saimniecību *individuālos* datus. Pat datu anonīma nodošana būtu konfidencialitātes neievērošana. Arī individuālo lauksaimnieku pārbaužu datu izpaušana konsultantiem var izrādīties nelietderīga, jo tā var sagraut lauksaimnieka uzticēšanos konsultantam. Pierādījumi liecina, ka dalībvalstis ne vienmēr ir pilnībā izpratušas šos principus.

(8) Lauku saimniecību pārbaudēs iegūto *agregēto* datu sniegšana konsultantiem varētu būt noderīga, taču tai nevajadzētu būt obligātai. Ja konsultants pieprasa šos datus, lai precīzāk noteiktu, kādas konsultācijas lauku saimniecībām vajadzīgas, pārbaudītāja iestāde var nodot konsultanta rīcībā agregētus datus, piemēram, par izplatītākajiem prasību neizpildes veidiem.

(9) SKS konsultantiem jāpalīdz lauksaimniekiem ne tikai izpildīt savstarpējās atbilstības prasībās noteiktos praktiskos pienākumus, bet arī jāizskaidro, kādi ir šo pienākumu mērķi un politikas nostādnes, uz kurām tie balstās, un kā tie palīdz nodrošināt ilgtspējīgu lauksaimniecību. Lauksaimniekam, kurš izprot, tieši kāpēc jāpilda konkrēti pienākumi, būs lielāka motivācija tos pildīt.

(10) Parādās arvien jauni konsultāciju temati, un lauksaimniekiem vajadzīgo konsultāciju klāsts dažādojas — no ekonomikas līdz ekoloģijas jautājumiem un dabas aizsardzībai. Iespējams, SKS konsultanti nevarēs atbildēt uz visiem jautājumiem, taču viņiem jābūt labi informētiem un jāspēj pildīt "vispārīga padomdevēja" funkcijas, t. i., vajadzības gadījumā jāspēj ieteikt lauksaimniekiem, pie kura speciālista vērsties. Piemēram, ja lauksaimnieks vēlas (pār)orientēt ražošanu un saņemt konsultācijas par lauksaimniecības tirgiem, SKS konsultantam jāpalīdz lauksaimniekam sazināties ar attiecīgiem specializētiem dienestiem vai norādīt, kur meklēt attiecīgo informāciju, piemēram, datus par ražošanu. Līdzīga pieeja ieteicama konsultācijām par bioloģiskās lauksaimniecības metodēm. Piemēram, lauksaimniekiem var būt vajadzīgas konsultācijas par pāreju uz bioloģisko lauksaimniecību vai par tirgus iespējām un labāku saimniekošanas praksi (skatīt arī 19. priekšlikumu). SKS koordinācijas iestādēm jāpilda svarīgs uzdevums, palīdzot konsultantiem

veidot sadarbības tīklus, piemēram, jāsniedz specializētu konsultantu kontaktinformācija un jānorāda, kādās jomās tie specializējas.

4.4. SKS popularizēšana

(11) Jāprecizē Regulas (EK) Nr. 1698/2005 24. pantā definētā konsultāciju pakalpojumu izmantošanas joma. Ir skaidri jāformulē, ka lauksaimniekam nav pienākuma lūgt konsultācijas par katru savstarpējās atbilstības prasību, lai viņš būtu tiesīgs saņemt atbalstu par saimniecības konsultāciju pakalpojumu izmantošanu[5]. Tādējādi tiks samazināts lauksaimnieku un pārvaldes iestāžu administratīvais slogs un lauksaimnieku izdevumi. Lauksaimnieks varēs ātrāk iesniegt pieteikumu atlīdzības saņemšanai par savu konsultāciju izmaksu daļu, jo vairs nebūs spēkā pienākums gaidīt, kamēr ir aplūkotas visas savstarpējās atbilstības jomas. Taču SKS koordinētājām iestādēm un konsultantiem joprojām jāpievērš uzmanība šiem pienākumiem, kas ietilpst SKS darba pamattematikā, jo lauksaimnieki, kas lūdz konsultācijas, var neapzināties, ka tiem vajadzīgas konsultācijas tieši par savstarpējo atbilstību.

(12) Vienlaikus otrā pīlāra SKS izmantošanas atbalsta pasākumā paredzētā prasība obligāti apskatīt darba drošības standartus jāpiemēro elastīgi, attiecinot to tikai uz būtiskiem elementiem.

(13) Saimniecību konsultāciju pakalpojumu izmantošanas biežumu nevajadzētu ierobežot. Lauku attīstības 2007.−2013. gada periodā dalībvalstis līdz šim ir ieplānojušas divus trīs konsultāciju pakalpojumus. Ir skaidri jāparedz, ka lauksaimnieks drīkst lūgt konsultāciju pakalpojumus biežāk, piemēram, vismaz reizi gadā. Ja lauksaimnieks varēs lūgt konsultācijas biežāk un viņam būs konsultāciju pakalpojuma obligātās tematikas izvēles brīvība, kas paredzēta 11. priekšlikumā, pasākums precīzāk atbildīs reālajām konsultāciju saņēmēja vajadzībām un būs tam interesantāks. Samazināsies konsultāciju pakalpojuma izmaksas, jo mērķtiecīgas konsultācijas tiks sniegtas tieši tad, kad lauksaimniekam tās ir vajadzīgas.

(14) Kopš 2003. gada savstarpējās atbilstības piemērošanas joma ir paplašināta. Ir palielinājušās arī izmaksas, un vēlme, lai SKS konsultācijas sniegtos tālāk par savstarpējo atbilstību, ir lielāka nekā 2003. gadā, jo ir radušās jaunas grūtības, piemēram, klimata pārmaiņas, ar ūdeni saistītas problēmas, vajadzība saglabāt bioloģisko daudzveidību utt.[6] Dalībvalstis lūdz ES palielināt lauku saimniecību konsultācijām paredzētā atbalsta budžetu. Ar 11.−13. priekšlikumu ir paredzēts atsaukties uz pieprasījuma pieaugumu: lauksaimnieki varēs biežāk saņemt mērķtiecīgas konsultācijas par plašāku

---

[5] Vienkāršošanas procesa gaitā 2009. gadā tika apspriests, vai jānosaka pienākums konsultācijās, kuras saņem līdzfinansējumu no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), aptvert visus savstarpējās atbilstības jomas un darba drošības standartus, kā noteikts Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 24. pantā. Saskaņošanas procesā 2010. gada septembrī Komisija plāno grozīt Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005, lai palielinātu pasākuma elastību.

[6] Viena no 2009. gada baltajā grāmatā "Adaptācija klimata pārmaiņām" (COM(2009) 147) paredzētajām darbībām ir "*izvērtēt saimniecību konsultatīvās sistēmas iespējas pilnveidot mācības un zināšanas par jaunām tehnoloģijām, kas sekmē adaptāciju*". Papildinformācija ir sniegta baltajai grāmatai pievienotajā ĢD AGRI Komisijas dienestu darba dokumentā "Adaptācija klimata pārmaiņām: Eiropas lauksaimniecības un lauku apvidu uzdevums" (SEC(2009) 417).

tematu loku, nepārsniedzot EUR 1500 par vienu saimniecību konsultāciju pakalpojumu[7].

(15) Komisija vēlas uzsvērt, ka SKS ir svarīga arī maziem lauksaimniekiem. Šī grupa patlaban nesaņem SKS pakalpojumus pienācīgā apmērā, taču mazie lauksaimnieki ir vismaz tikpat svarīgi kā pārējie, jo arī viņiem ir jāpilda prasības, turklāt, iespējams, viņi nemaz neapzinās savus pienākumus. Ar šajā ziņojumā ierosinātajiem pasākumiem ir paredzēts risināt arī šo problēmu, taču dalībvalstīm jāizrāda pašiniciatīva un jādomā, kā nodrošināt konsultācijas tiem lauksaimniekiem, kuri vēl neapzinās, ka tās viņiem ir vajadzīgas.

(16) Dalībvalstīm vairāk jāpopularizē SKS, piemēram, lauksaimniekiem nosūtāmajām pieteikuma veidlapām pievienojot konsultāciju iestāžu sarakstu vai vienojoties ar lauku saimniecību inspektoriem, ka tie iedos lauksaimniekam šo sarakstu, ja tiks konstatēts pārkāpums.

(17) Lai palielinātu lauksaimnieku informētību par SKS, Padomes Regulas (EK) Nr. 73/2009 4. pantā jāparedz pienākums dalībvalstīm nodrošināt lauksaimniekiem SKS konsultantu sarakstu.

4.5. SKS pārvaldība

(18) Komisija stingri iesaka SKS koordinētājām iestādēm organizēt katram konsultantam pamata apmācību un regulāru turpmāko apmācību vismaz par visiem savstarpējās atbilstības jautājumiem. Šādā apmācībā jāiekļauj gan lauksaimnieka faktiskie pienākumi, gan politikas nostādnes, uz kurām tie balstās. Jo īpaši ir vajadzīga apmācība par jaunu rīcību, piemēram, saistībā ar klimata pārmaiņām.

(19) Dalībvalstīm jāveido dažādu instrumentu, piemēram, konsultāciju, mācību, informēšanas, popularizēšanas pakalpojumu un pētniecības, sinerģija, ņemot vērā katra instrumenta īpašības, bet integrējot tos saskanīgā mehānismā. Turklāt SKS un savstarpējās atbilstības pārvaldības iestādēm īpaši noderīga var būt konsultantu sniegtā informācija par savstarpējās atbilstības prasību praktisko ievērošanu. Tāpēc ir svarīgi, lai savstarpējās atbilstības jomā strādājošie, piemēram, konsultanti, SKS koordinētājas iestādes un savstarpējās atbilstības pārvaldības iestādes, dalītos zināšanās par savstarpējās atbilstības prasību praktisko ievērošanu. Piemēram, tās varētu regulāri (vienreiz vai divreiz gadā) rīkot informācijas apmaiņas pasākumus.

(20) Lai nodrošinātu pīlāru saskaņu, otrā pīlāra īstenošanas noteikumu par atbilstīgu personāla kvalifikāciju, kas attiecas uz SKS konsultantiem, var attiecināt uz pirmā pīlāra noteikumiem, kuri attiecas uz SKS[8].

(21) Dalībvalstīm tiek atgādināts — kaut gan Komisija nevēlas palielināt administratīvo slogu, tā uzskata SKS novērtēšanu un uzraudzību par būtiski svarīgu, jo īpaši saistībā ar diskusijām par SKS un lauku saimniecību konsultāciju pakalpojumu nākotni kopējā lauksaimniecības politikā

---

7 Regulas (EK) Nr. 1698/2005 24. pants un I pielikums.

8 Otrā pīlāra īstenošanas noteikumos saskaņā ar Komisijas Regulas (EK) Nr. 1974/2006 15. pantu ir paredzēts, ka to saimniecību konsultāciju dienestu rīcībā, kas saņem līdzfinansējumu, "*ir tādi atbilstīgi resursi kā kvalificēts personāls*". Šā pasākuma norādījumos ir paredzēts, ka personāla kvalifikācijai var noteikt obligāto izglītības vai sertifikācijas līmeni. Otrā pīlāra pasākums saimniecību konsultāciju dienestu izmantošanas atbalstam tiek īstenots 20 dalībvalstīs.

laikposmā pēc 2013. gada. Veicot šādu novērtējumu, ieteicams nepieļaut lieku datu apmaiņu par atsevišķu lauksaimniecību uzskaiti un administratīvā sloga pārmērīgu palielināšanos. Tomēr ir ārkārtīgi svarīgi nodrošināt SKS efektivitāti, novērtējot sniegto konsultāciju kvantitāti un kvalitāti (piemēram, to noderīgumu un lauksaimnieku apmierinātības līmeni).

5. NOBEIGUMS

Ņemot vērā šajā ziņojumā izklāstīto novērtējumu, Komisija uzskata SKS par būtisku instrumentu KLP sekmīgā īstenošanā. Sistēma atbalsta lauksaimnieku centienus izpildīt ES tiesību aktu prasības vides, pārtikas nekaitīguma, dzīvnieku veselības un labturības jomā. Palīdzot lauksaimniekiem pildīt savstarpējās atbilstības prasības, SKS palīdz viņiem nezaudēt KLP maksājumus. Lauksaimnieks, kas saņem konsultācijas, labāk izpratīs savstarpējās atbilstības pienākumus un labprātāk tos pildīs.

Konsultāciju dienesti daudzās dalībvalstīs noteikti nav nekas jauns, taču tie, iespējams, ir darbojušies fragmentāri. Nosakot katrai dalībvalstij pienākumu izveidot SKS, likumdevējs ir izvēlējies stratēģiskāku visaptverošu pieeju. Dalībvalstu veiktie pasākumi liecina, cik ļoti sistēma un SKS koordinētājas iestādes var palīdzēt lauksaimniekiem izprast un pildīt ES noteikumus.

Sākumposms ir prasījis ievērojamu darbu, jo īpaši dalībvalstīs, kur iepriekš konsultāciju pakalpojumi bija maz pieejami vai nebija pieejami vispār. Citās dalībvalstīs SKS izveidē lielāka uzmanība bija jāpievērš esošo dienestu darba koordinēšanai, lai nodrošinātu lauksaimniekiem vienotu kontaktpunktu konsultācijām par praktiskiem jautājumiem.

Turklāt, tā kā rodas jaunas grūtības, konsultāciju dienestiem izvirzītās prasības kopš 2003. gada ir pieaugušas. Tāpēc SKS ir jāizrāda pašiniciatīva, apzinot jautājumus, kas nav paredzēti savstarpējās atbilstības prasībās, un iekļaujot tos sava dienesta darbā.

Tāpēc Komisija dalībvalstīm iesaka:

- saglabāt plašu SKS darbības jomu, taču paredzēt, ka galvenajai darbības jomai obligāti jāaptver izpildāmie noteikumi,
- uzsvērt, ka SKS konsultants ir "vispārīgs padomdevējs", kurš vajadzības gadījumā nosūta lauksaimniekus pie specializētiem konsultantiem,
- izmantot agregētus lauku saimniecību pārbaužu datus, lai palīdzētu mērķtiecīgāk sagatavot konsultācijas, vienlaikus ņemot vērā to, cik svarīgi ir ievērot konsultāciju datu konfidencialitāti. SKS konsultantam jāstrādā kā "vispārīgam padomdevējam", kurš visus saimniekošanas aspektus iestrādā holistiskā pieejā. Konsultantam jāskaidro lauksaimniekiem ne tikai ES prasības, bet arī prasību mērķi un politikas nostādnes, uz kurām tās balstītas,
- popularizēt SKS ar īpašiem pasākumiem, piemēram, izdevīgā gadījumā iedot lauksaimniekiem konsultantu sarakstu, tādējādi gādājot, lai konsultācijas sasniegtu arī mazas saimniecības,
- uzlabot SKS pārvaldību un nodrošināt, lai savstarpējās atbilstības jomā strādājošie dalītos ar savām zināšanām. SKS koordinētājām iestādēm jāveicina dažādu instrumentu, piemēram, konsultāciju, mācību, informēšanas, popularizēšanas pakalpojumu un pētniecības darba, sinerģija. Ļoti svarīga ir SKS novērtēšana un uzraudzība.

Komisija uzskata, ka jāveic arī šādi pasākumi:

- jāprecizē jēdzieni “SKS” un “saimniecību konsultāciju pakalpojumi”, skaidri nodalot konsultācijas un vienkāršu detalizētas informācijas sniegšanu un nodrošinot to, lai SKS būtu orientēta uz visiem ES lauksaimniekiem,
- SKS obligātajā darbības jomā jāiekļauj valsts tiesību aktos paredzēto mēslošanas līdzekļu un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasību minimums un jāuzsver vajadzība veikt īpašus pasākumus saistībā ar klimata pārmaiņām,
- jāskaidro, kādas ir SKS konsultantu funkcijas atšķirībā no citām savstarpējās atbilstības jomā strādājošām personām, skaidri nodalot konsultācijas un saimniecību pārbaudes,
- jāveicina SKS, paredzot konsultāciju pasākuma satura un izmantošanas biežuma izvēles brīvību un nosakot dalībvalstīm pienākumu nodrošināt lauksaimniekiem SKS konsultantu sarakstu,
- jāuzlabo SKS pārvaldība, nosakot prasību, ka konsultantiem jābūt piemērotai izglītībai un regulāri jāpiedalās mācībās, kuras jāorganizē SKS koordinētājām iestādēm.

Šo pasākumu rezultātā, iespējams, būs jāgroza pēc 2013. gada piemērojamais tiesību aktu kopums.